

نمره تراز چیست؟

یکی از تفاوت‌های کنکور و آزمون‌های تستی با آزمونهای نهایی و تشریحی ماهیت رقابتی بودن آن است.

در امتحانات تشریحی معمولاً یک نمره مطلوب در نظر گرفته می‌شود که داوطلبان باید تلاش کنند به نمره مطلوب نزدیک شوند. مثلاً در امتحانات نهایی هدف رسیدن به نمره بیست است.

اما در امتحانات تستی هدف اینست که در بین رقبا نتیجه بهتری کسب شود. ممکن است در یک آزمون با توجه به سطح سوالات و مباحث امتحان بتوان با درصد ۱۰۰ نفر اول آزمون شد ولی در آزمون دیگری با درصد ۴۰ به همان رتبه رسید.

بنابراین در یک آزمون تستی برای ارزیابی وضعیت یک فرد باید به مجموع عوامل زیر توجه کرد:

- درصد (نمره خام)

$$\text{فرمول محاسبه: } ۱۰۰ \times \frac{\text{تعداد غلط} - ۲ \times \text{تعداد صحیح}}{\text{تعداد کل}}$$

- رتبه
- میانگین
- پراکندگی

برای روشن شدن بهتر مساله به سه مثال زیر توجه فرمایید:

- ۱- فردی در دو آزمون با میانگین نمرات ۴۰ توانسته درصد ۸۰ را کسب کند. آیا ارزش این دو با هم یکی است؟
✓ نه لزوماً!!! فرض کنید در آزمون اول فرد مورد نظر نفر اول شده ولی در آزمون دوم نفر ششم. این نشان میدهد که در عین حالی که داوطلب در هر دو آزمون ۴۰ درصد از میانگین پیشی گرفته است ولی چون در آزمون دوم افراد دیگری هم بوده اند که حتی بیش از این از میانگین پیشی گرفته اند پس ارزش درصد ۸۰ در آزمون دوم کمتر است.
- ۲- فردی در دو آزمون با درصد ۸۰ نفر اول شده است. آیا ارزش این دو با هم یکی است؟
✓ نه لزوماً!!! فرض کنید در آزمون اول میانگین ۴۰ و در آزمون دوم میانگین ۷۰ باشد. بدیهی است که ارزش درصد ۸۰ در آزمون اول خیلی بیشتر است اگرچه در هر دو آزمون داوطلب مورد نظر رتبه یکسانی را کسب کرده است.
- ۳- فردی در دو آزمون با میانگین ۴۰ توانسته با کسب درصد ۸۰ نفر اول آزمون شود. آیا ارزش این دو با هم یکی است؟
✓ نه لزوماً!!! فرض کنید در آزمون اول اکثر داوطلبان نمره ای نزدیک به میانگین داشته اند و فقط تعداد کمی از داوطلبان درصد خیلی بالا و یا خیلی پایین کسب کرده اند اما در آزمون دوم تعداد زیادی از داوطلبان درصدهای بالاتر از میانگین و تعداد زیادی هم درصدهای پایین تر از میانگین کسب کرده اند. طبیعی است که در حالت اول ارزش درصد کسب شده بالاتر است.

از آنجا که معمولاً مقایسه همه این موارد با هم برای افراد دشوار است، نمرات را اصطلاحاً تراز می‌کنند. یعنی به عددی تبدیل می‌کنند که تمام این موارد در آن مدنظر قرار گرفته شده باشد و در واقع به این ترتیب بتوان درصدهای دروس مختلف و یا درصدهای مربوط به یک درس را در آزمونهای مختلف با هم مقایسه کرد.

نمره تراز فقط با دانستن تمام نمرات قابل محاسبه است و فرمول محاسبه آن به صورت زیر است:

$$b + a \times \frac{\text{میانگین} - \text{درصد فرد}}{\text{انحراف معیار}}$$

که در آن a ، b اعداد ثابتی هستند و ممکن است در مراکز مختلف برگزارکننده آزمون با هم متفاوت باشد.

نمره تراز:

- ✓ سقف و یا کف مشخصی ندارد
- ✓ میانگین آن همیشه برابر b است.
- ✓ بنابراین هرچه قدر از میانگین بالاتر باشد بهتر است و هر چه قدر پایین تر بدتر.
- ✓ معمولاً عدد منفی نمی‌شود.